

Maa- ja elintarviketalous – syksy 2015

6.10.2015

Ruokaketjun hintojen laskut pysähtymässä

Maidon ja sianlihan tuottajahinnat laskivat alkuvuodesta kovaa kyytiä. Hintojen lasku johtui sekä EU:n sisämarkkinoiden kasvaneista tuotantomääristä, hitaasti kasvaneesta kysynnästä sekä yleisesti matalista vientihinnoista. Tältä erää tuottajahintojen laskut on kuitenkin nähty ja loppuvuonna hinnoissa ei tapahdu merkittäviä muutoksia.

Viljan hinnat sen sijaan nousevat syksyn mittaan hieman. Viime vuosina maailmalla korjatut ennätysadot, täydet varastot sekä suurena pysyvät tuotantomäärät hillitsevät kuitenkin hintojen nousua.

Kotimaista elintarviketeollisuutta kurittavat sekä tuotannon että liikevaihdon lasku. Liikevaihtoa nakertaa erityisesti kysynnän kohdistuminen halvempiin tuotteisiin sekä kotimaassa että vientimaissa. Ensi vuonna vientikysyntä elpyy.

Ruuan hinta jatkaa viime vuonna alkanutta laskua. Ruuan hinnan laskun taustalla on alentuneet kustannukset, joita kauppa on kysynnän heiketessä ja kilpailun kiristytessä siirtänyt hintoihin. Ensi vuonna ruuan hintaan ei ole odotettavissa suurta muutosta.

Suomen maatalouden keskeiset ennustemuuttujat

	2015e	2016e
	muutos, %	muutos, %
Vehnän tuottajahinta*	+15 %	+6 %
Ohran tuottajahinta*	+3 %	+7 %
Viljan tuotanto*	-8 %	-1 %
Sianlihan tuottajahinta	-8 %	+1 %
Sianlihan tuotanto	+2 %	-4 %
Maidon tuottajahinta	-16 %	+3 %
Tuotantopanosten hinnat	-2 %	+1 %
Maatalouden yrittäjätulo	-26 %	0 %

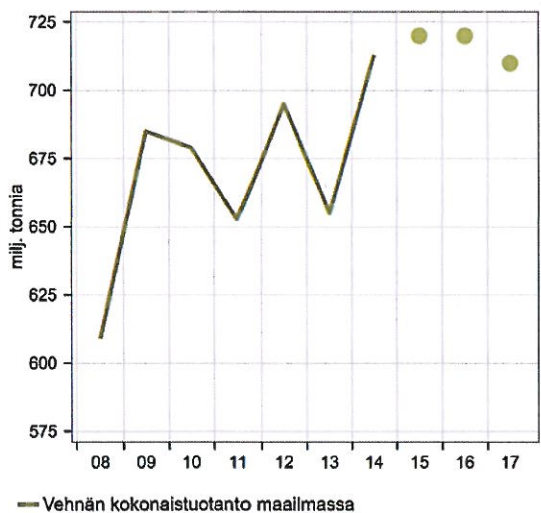
*satovuonna 2015/16 ja 2016/17

Keskeiset ennustemuuttujat ruuan hinta ja elintarviketeollisuus

	2014 milj.euroa	2014 %	2015e %	2016e %
Elintarvikkeiden hinnat, muutos %		+0,5 %	-2,4 %	+0,3 %
liha		-1,7 %	-2,7 %	0,0 %
maitotuotteet		+0,3 %	-4,9 %	0,0 %
viljatuotteet ja leipä		-0,4 %	-2,0 %	0,0 %
Kotimaisen myynnin arvo	8875	2,5 %	-3,0 %	+1,0 %
Viennin arvo	1346	-2,9 %	-6,6 %	+3,2 %
Tuonnin arvo	3635	+0,2 %	+2,9 %	-0,4 %

Maailman viljan tuotanto laskee

Euroopassa, kuten muuallakin maailmassa, korjataan tänä vuonna runsas vehnäsato. Ensi vuonna vehnän tuotantomäärä laskee hieman, kun tuotanto pienenee matalan hintatason ja heikentyvän kysynnän myötä. Soijasato jää tänä vuonna hieman odotettua pienemmäksi. Myös maissin tuotanto jää alle edellisvuosien ja maissin varastot pienenevät.

Lähde: IGC, Macrobond, PTT

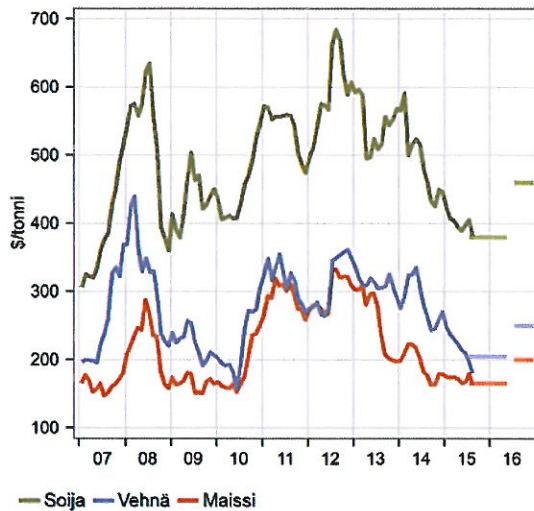
Viljan tuotannon lasku kääntää hinnat nousuun

Viljan hinnat laskevat tänä vuonna korkealla pysyvän tuotantomäärän, runsaiden varastojen ja hitaasti kasvavan kysynnän vuoksi. Eniten laskee vehnän hinta, josta saadaan vielä viime vuottakin suurempi sato. Lisäksi etenkin rehuviljaa on viime vuosina kertynyt varastoihin. Tämä voimistaa hintojen laskua.

Myös soijan hinnat laskevat. Vaikka soijasato on tänä vuonna runsas, jää tuotanto odotuksia pienemmäksi. Varastot kasvavat hieman.

Ensi vuonna viljan tuotantomäärät laskevat ja hinnat kääntyvät nousuun.

TEEMA 1: Viljamarkkinoilla signaaleja tulkitaan taas järkevämmin (ks. s. 14)

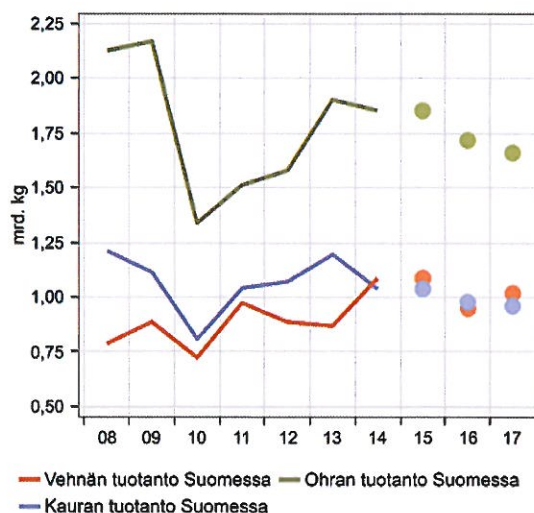
Lähde: IMF, UNCTAD, Macrobond, PTT

Huonot korjuuolot lisäävät rehuviljan tarjontaa

Kylvöala pysyi Suomessa viime vuoden tasolla. Vilja-alaa siirtyi kuitenkin öljykasveille, kesannolle ja nurmelle, mikä pienensi erityisesti vehnän ja ohran viljelyaloja.

Syysviljoista saatiin sekä laadultaan että määrältään hyvä sato. Kevätviljasatoa sen sijaan verratavat kylvöjen ja sadonkorjuun viivästyminen. Tämä pienentää viljan määrää ja heikentää laatua, mikä lisää rehuviljan tarjontaa.

Ensi vuonna vehnän tuotanto kääntyy nousuun. Ohran ja kauran tuotantomäärät laskevat matalan hinnan ja heikentyneen kysynnän vuoksi. Lihan tuotannon lasku vähentää rehuviljan kysyntää ensi vuonna.

Lähde: Luke, Natural Resources Institute Finland, Macrobond, PTT

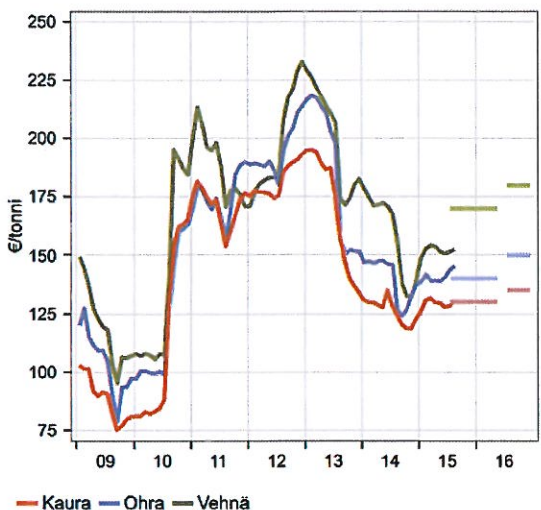
Rehuviljan tarjonnan kasvu pienentää hinnan nousua

Leipävehnän tarjonta laskee haastavien korjuuolojen vuoksi, mikä vetää hintatasoa ylöspäin syksyllä. Rukiista sen sijaan saatiin tänä vuonna hyvä sato niin Suomessa, mikä lisää rukiin tarjontaa ja laskee sen hintaa.

Myös ensi vuonna vehnän hinta jatkaa nousua tuotannon pienentymisen vuoksi. Ruissatoa verryttävät syksyn vaikeat kylvöolosuhteet, mikä näkyy tuotannon laskuna. Tarjonnan vähentyminen näkyy pienenä nousuna hinnassa myös ensi vuonna.

Rehuohran tuotanto laskee hieman, kun vilja-alaa siirtyi tänä vuonna viherlannoitusnurmelle. Kauran määrässä ei tapahdu muutosta. Ensi vuonna rehuohran ja –vehnän tuotannossa ei ole odotettavissa merkittävää muutosta.

Tuotannon laskun myötä rehuviljojen hinnat nousevat tänä ja ensi vuonna. Tänä vuonna hinnan nousua kuitenkin rajoittavat huonot korjuuolosuhteet, minkä vuoksi osa leipäviljasta päätyy rehuviljaksi.

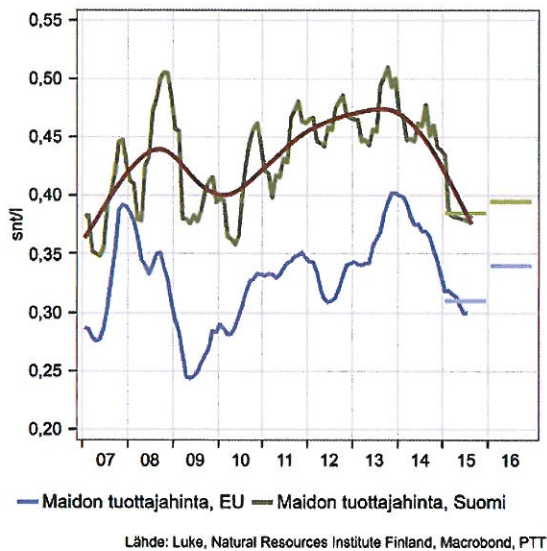
Lähde: Luke, Natural Resources Institute Finland, Macrobond, PTT

Maailmanmarkkinat

kääntävät maidon tuottajahinnan nousuun

Maidontuotanto kasvaa tänä vuonna Suomessa kuten muuallakin Euroopassa. Tuotantomäärän kasvun taustalla on kiintiöiden poistuminen. Maidon heikko tuottajahintataso kiihdyttää tuotannosta luopumista, mikä näkyy etenkin ensi vuonna.

EU:n sisämarkkinoiden kasvaneen tuotantomäärän, Venäjän vastapakotteiden sekä tarjontaa hitaammin kasvaneen kysynnän seurauksena maidon tuottajahinta laski alkuvuonna roimasti sekä Suomessa että muualla Euroopassa. Lasku on kuitenkin tältä erää ohi ja loppuvuoden hinnat pysyvät nykyisellä tasollaan. Ensi vuonna tuottajahinta nousee hieman maailmanmarkkinoiden vanavedessä.

Lihan tuotanto kasvussa EU:ssa – vientikysyntä nostaa hintoja

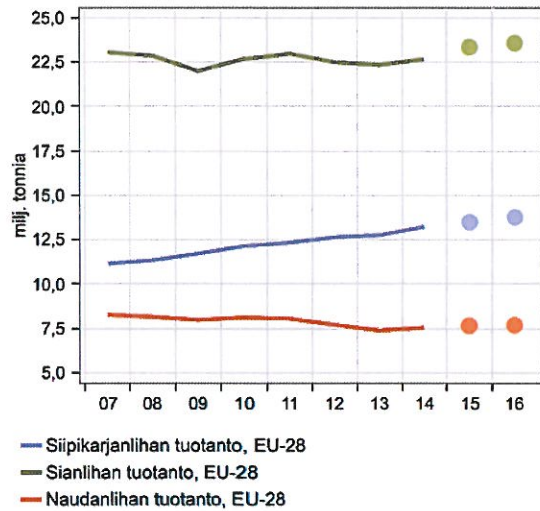
Lihan kokonaistuotanto EU:n sisämarkkinoilla kasvaa sekä tänä että ensi vuonna. Sianlihan tuotannon taustalla on eläinmäärän kasvu, matala rehun hinta sekä tuottavuuden kasvu. Tuotanto reagoi hintojen laskuun ja heikkoon kysyntään vasta ensi vuonna.

Naudanlihan tuotantoa kasvattaa tänä vuonna erityisesti alkuvuonna lisääntynyt lypsylehmien teurasmäärän nousu. Maidontuotantoa sopeutettiin teurastuksilla kiintiöjärjestelmän päättymiseen.

Siipikarjanlihan tuotanto kasvaa kysynnän kasvun myötä sekä tänä että ensi vuonna.

Sianlihan tuottajahinta laskee, kun tarjonta kasvaa EU:n sisämarkkinoilla huomattavasti kysynnän kasvua enemmän. Ensi vuonna tuottajahinnassa nähdään pieni nousu. Sianlihan matala hinta, heikko euro ja Aasian voimakas kysyntä helpottavat kuitenkin sianlihan vientiä. Kiinan tuontitarpeen kasvu näkyy maailmanlaajuisesti. Myös varastojen avaaminen on auttanut jonkin verran hintojen vakauttamisessa.

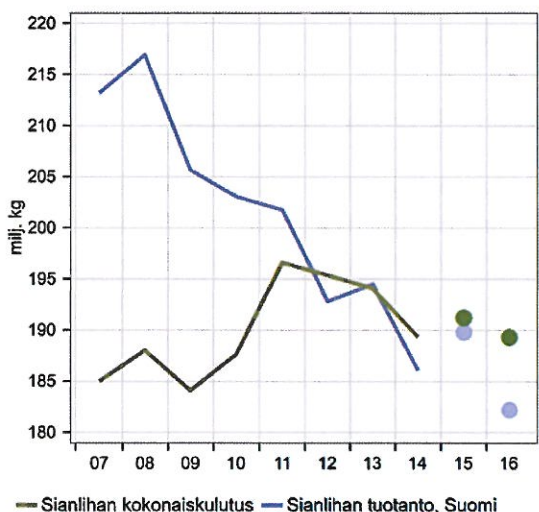
Naudanlihan tuottajahinta kasvaa tänä vuonna hieman, erityisesti hyvän vientikysynnän ansiosta. Sisämarkkinoilla hintojen nousua sen sijaan jarruttaa kulutuksen hidas kasvu.

Lähde: Euroopan komissio, Macrobond, PTT

Heikko kannattavuus kääntää sianlihantuotannon laskuun Suomessa

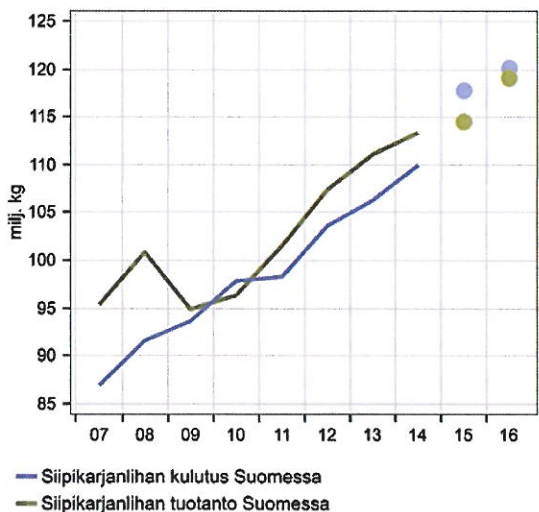
Sianlihan tuotanto kasvaa Suomessa tänä vuonna. Kasvun taustalla on sekä eläinaineksen parantuminen että tuotannon hidas sopeuttaminen markkinoiden muutokseen. Sianlihan kulutus kasvaa tuotannon kasvua hitaammin. Kulutus on kuitenkin tuotantoa suurempi. Ensi vuonna sianlihan tuotannon heikko kannattavuus kääntää tuotannon laskuun. Myös sianlihan kulutus laskee, mutta tuotantoa vähemmän. Ero kulutuksen ja tuotannon välillä kasvaa ja tuontitarve kasvaa.

Lähde: Luke, Natural Resources Institute Finland, Macrobond, PTT

Siipikarjanlihan tuotanto ja kulutus edelleen kasvussa

Siipikarjanlihan tuotanto jatkaa tasaista kasvuaan. Kulutus sen sijaan kasvaa tuotantoa nopeammin ja ylittää kotimaisen tarjonnan tänä vuonna jo selvästi. Ensi vuonna tuotanto kasvaa hieman, jolloin kysyntä ja tarjonta ovat paremmin tasapainossa.

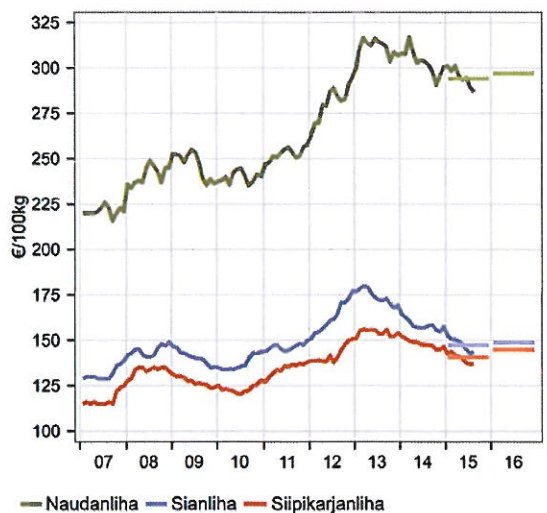
Lähde: Luke, Natural Resources Institute Finland, Macrobond, PTT

Ensi vuonna lihojen tuottajahinnat kääntyvät Suomessa nousuun

Sianlihan tuottajahinnat laskivat Suomessa EU:n sisämarkkinahintojen vanavedessä. Hintojen laskua voimisti kysynnän heikko kasvu. Suurin lasku nähdään tänä vuonna sianlihan tuottajahinnassa, jota rokottavat sisämarkkinoiden kasvava tarjonta, heikko kysyntä ja heikentyneet vientimahdollisuudet.

Myös siipikarjanlihan tuottajahinta laskee muiden lihojen myötä. Hinta laskee siitä huolimatta, että kysyntä jatkaa hyvässä kasvussa.

Ensi vuonna lihojen tuottajahintoihin ei ole odotettavissa suuria muutoksia. Siipikarjanlihan tuottajahinta nousee kuitenkin sian- ja naudanlihan tuottajahintoja enemmän.

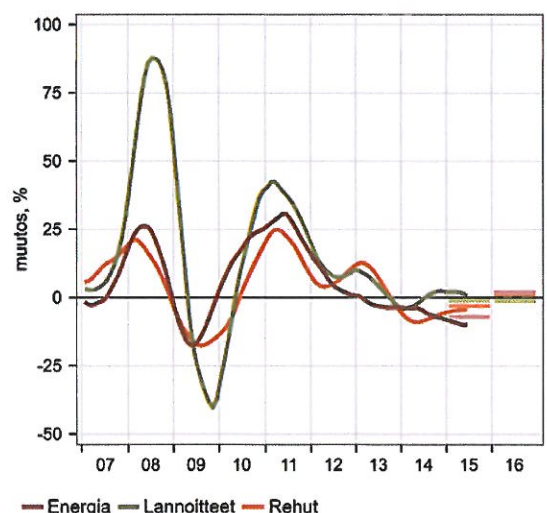

Lähde: Luke, Natural Resources Institute Finland, Macrobond, PTT

Myös tuotantopanosten hinnat kääntyvät loivaan nousuun

Pitkään laskussa olleet tuotantopanosten hinnat jatkavat laskua vielä tänä vuonna. Eniten tuotantopanoksista laskee energian hinta. Myös rehujen hinnat ovat laskeneet.

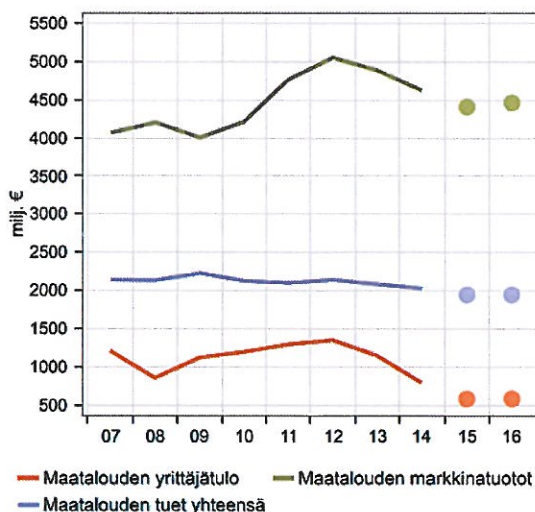
Ensi vuonna rehujen, lannoitteiden ja energian hinta nousevat hieman.

Lähde: Statistics Finland, Macrobond, PTT

Maatalouden yrittäjätuloon iso pudotus

Tuottajahintojen lasku päätuotantosuunnissa painaa yrittäjätuloa tänä vuonna roimasti alaspäin. Panoshintojen lasku ei riitä korvaamaan kuin murto-osan tuottajahintojen laskusta. Ensi vuonna yrittäjätulon lasku taittuu.

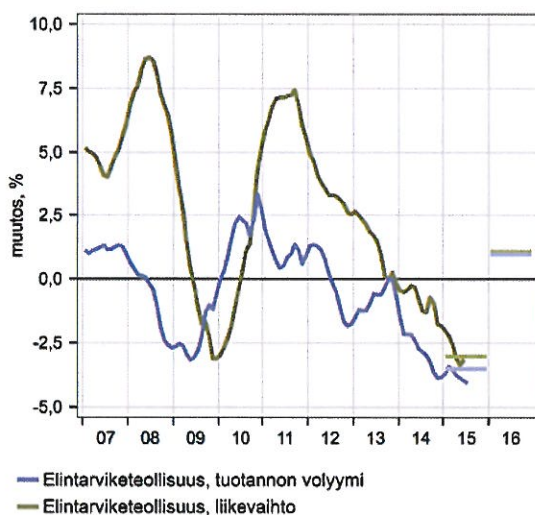

Lähde: Eurostat, Macrobond, PTT

Elintarviketeollisuuden tuotanto ja liikevaihto laskevat jyrkästi

Elintarviketeollisuuden tuotannon lasku jatkuu jyrkkänä myös tänä vuonna. Kokonaistuotannon laskun merkittävin taustatekijä on viennin väheneminen. Myös elintarviketeollisuuden liikevaihto putoaa tänä vuonna tuntuvasti. Liikevaihtoa laskee kysynnän kohdistuminen halvempiin tuotteisiin sekä kotimaassa että vientimaissa.

Ensi vuonna elintarviketeollisuus pinnistää pienen kasvuun. Taustalla on yleisen suhdannetilanteen ja kysynnän paraneminen. Vientikysyntä elpyy kotimaista kysyntää nopeammin.

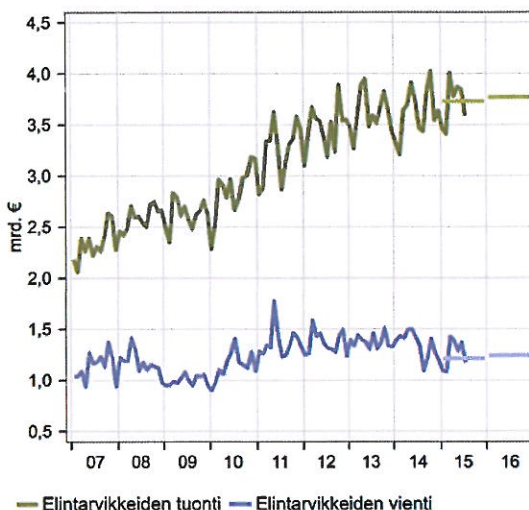

Lähde: Statistics Finland, Macrobond, PTT

Elintarvikkeiden ulkomaankaupan alijäämä kasvaa

Elintarvikkeiden tuonnin kasvu jatkuu. Elintarvikkeiden ulkomaankaupan alijäämän kasvu viime vuosina on johtunut pitkälti hedelmien ja kasvisien lisääntyneestä tuonnista. Tänä vuonna ulkomaan kaupan alijäämää kasvattaa maitotuotteiden viennin merkittävä lasku. Lasku on seurausta Venäjälle suuntautuneen viennin pysähtymisestä vuoden 2014 syksyllä.

Elintarvikkeiden vienti EU-alueelle ja useimpiin muihin maihin toipuu. Elintarviketuontiin ei sen sijaan odoteta isoja muutoksia. Tänä vuonna sekä vienti- että tuontihinnat laskevat; ensi vuonna hinnat kääntyvät nousuun.

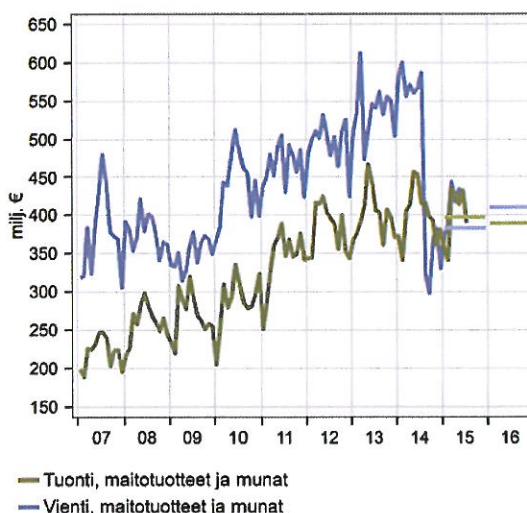

Lähde: National Board of Customs (Finnish Customs), Macrobond, PTT

Maitotuotteiden viennin arvo romahtaa

Voin ja maitojauheiden vienti kasvaa tänä vuonna, kun taas maidon, kerman, hapanmaitotuotteiden ja juuston vienti vähentyy tuntuvasti. Lisäarvotuotteiden viennin vähentyminen laskee maitotuotteiden viennin arvoa. Vaikka uusia vientikanavia maitotuotteille on löytynyt, ne eivät korvaa Venäjän viennin tyrehtymistä. Lisäksi vienti Ruotsiin ja Kiinaan on kangerrellut. Tämä näkyy viennin arvon romahduksena tänä vuonna. Ensi vuonna vienti kasvaa kysynnän yleisesti kohentuessa.

Maitotuotteiden tuontia vähentää kotimaisen tarjonnan kasvu ja hintojen lasku.

Lähde: National Board of Customs (Finnish Customs), Macrobond, PTT

TEEMA 2: Venäjälle suuntautunut maitovienti korvattu (ks. s. 15)

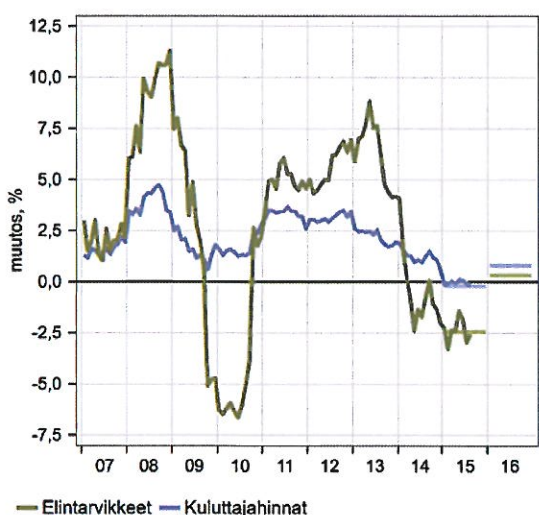
Ruuan hinta ei laske enää ensi vuonna

Ruuan hinta jatkaa vielä loppuvuoden jo viime vuonna alkanutta laskua. Vuositasolla ruuan hinta laskee tänä vuonna reilut 2 prosenttia, mikä on selvästi enemmän kuin kuluttajahintojen lasku keskimäärin. Ruuan hinnan laskun taustalla ovat laskeneet kustannukset, joita kauppa on kysynnän heikentyessä ja kilpailun kiristytessä siirtänyt hintoihin.

Ensi vuonna ruuan hinta seuraa yleistä hintakehitystä ja ruuan hinnassa nähdään pieni nousu. Koska kaupalle ei synny kustannuspaineita elintarvikeketjun muista osista, palkoista tai esimerkiksi energiakustannuksista, jää ruuan hinnan nousu vuositasolla alle 1 prosenttiin.

Suomessa ruuan hintataso laskee tänä vuonna muuta Eurooppaa enemmän. Euroopassa ruuan hinnan lasku alkoi aikaisemmin kuin Suomessa ja näyttää myös päättyvän aikaisemmin. Myös Euroopassa hintojen nousu jää ensi vuonna pieneksi.

TEEMA 3: Ruuan hinnan lasku on täyttä totta
(ks. s. 17)

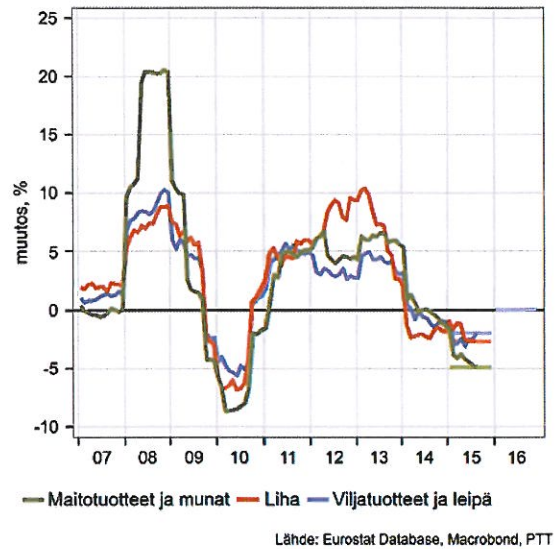

Lähde: Eurostat Database, Macrobond, PTT

Maitotuotteiden kuluttajahinnat laskevat tuntuvasti

Ruuan hinta laskee kaikissa päätuoteryhmissä. Selvästi suurin lasku nähdään maitotuotteissa, joiden hinnat laskivat viime vuonna vähemmän kuin muilla tuoteryhmillä. Vähiten laskevat vilja-
tuotteiden hinnat.

Keskimääräinen hintataso jää tänä vuonna yleisesti viime vuoden alapuolelle, vaikka hintojen laskut tasaantuvat loppuvuonna. Ensi vuonna hintojen lasku pysähtyy, mutta hintoihin ei ole odotettavissa merkittävää nousua.

Broileria, juustoa ja rahkaa syödään yhä enemmän

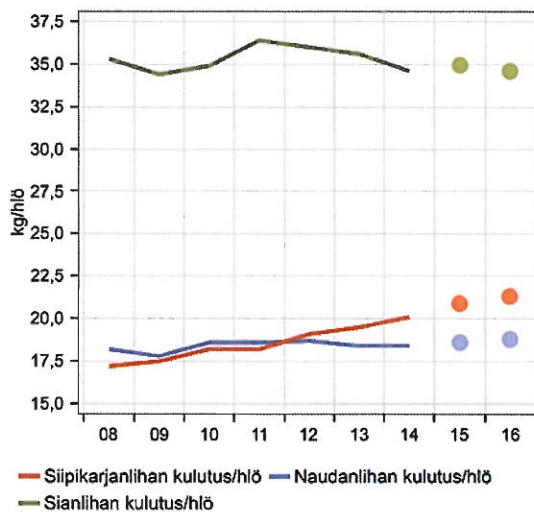
Juuston kulutuksen kasvu jatkuu voimakkaana. Kehitystä tukee kuluttajahintojen lasku. EU:n juustomarkkinoilla on runsaasti tarjontaa, minkä seurauksena juustojen tuonti Suomeen kasvaa. Juustojen kulutus kasvaa myös ensi vuonna.

Rahkabuumi jatkuu voimakkaana ja rahka nappaa yhä enemmän jogurtin kulutusosuudesta. Voin kulutus laskee ja lasku jatkuu myös ensi vuonna.

Lihan kokonaiskulutus kasvaa tänä vuonna ja kasvua on kaikissa lihalajeissa. Jopa pitkään laskusuunnassa ollut sianlihan kulutus kääntyy kasvuun. Myös lihan kulutuksen kasvua tukee kuluttajahintojen lasku.

Huomio kiinnittyy kuitenkin siipikarjanlihan kulutukseen, jonka kasvu on jatkunut voimakkaana jo usean vuoden ajan ja on myös tänä vuonna huomattavasti nopeampaa kuin kasvu muissa lihalajeissa. Ensi vuonna siipikarjanlihan kulutuksen kasvu kuitenkin hidastuu.

Kyösti Arovuori, Hanna Karikallio, Suvi Rinta-Kiikka, Perttu Pyykkönen ja Tapani Yrjölä. PTT-ennuste: Maa- ja elintarviketalous 2015/syksy. ISSN 1799-9340. Helsinki 2015.

Lähde: Luonnonvarakeskus, Macrobond, PTT

Maa- ja elintarviketalous – TEEMA 1

6.10.2015

Viljamarkkinoilla signaaleja tulkitaan taas järkevämmin

Ruokakriisin aikana vuosina 2007-08 vehnän maailmamarkkinahinta nousi vajaassa vuodessa 125 %. Tuotanto lisääntyi vuodesta 2007 vuoteen 2008 reilulla kymmenyksellä, eli noin 70 miljoonaa tonnia.

Markkinoilla oli selvästi liikaa vehnää. Hinnat kääntyivät rajuun laskuun. Hinnat puolittuivat kevään 2008 tasolta saman vuoden loppuun mennessä.

2010-luvun ensimmäisinä vuosina vehnän tuotanto sahasi vuodesta toiseen vajaasta 30 noin 50 miljoonaan tonniin. Hintamuutokset kuitenkin muuttuivat maltillisemmiksi. Vaihteluväli oli aikaisemman reilun 200 €/tn sijaan noin 100 €/tn. Suurimmat piikit niin ylös- kuin alaspäinkin ovat leikkautuneet pois.

Tänä vuonna maailmalla korjataan taas ennätysmäisen suuri vehnäsato. Sato on todella suuri jo kolmatta vuotta peräkkäin. Vehnän tarjonta markkinoilla on lisääntynyt kysynnän kasvua nopeammin. Vuoden 2013 tuotannon kasvu oli lähes samaa luokkaa kuin vuonna 2008. Hintoihin sillä oli kuitenkin selvästi pienempi vaikutus.

Markkinoiden perusteet eivät oikeastaan ole muuttuneet mihinkään. Hintojen vaihtelu on silti pienentynyt, koska markkinat eivät enää ylireagoi maailmalta kuuluviin poikkeuksellisiin signaaleihin. Viljamarkkinoilla on selvästi opittu tulkitsemaan maailmalta kuuluvia tietoja realistisemmin.

Maa- ja elintarviketalous – TEEMA 2

6.10.2015

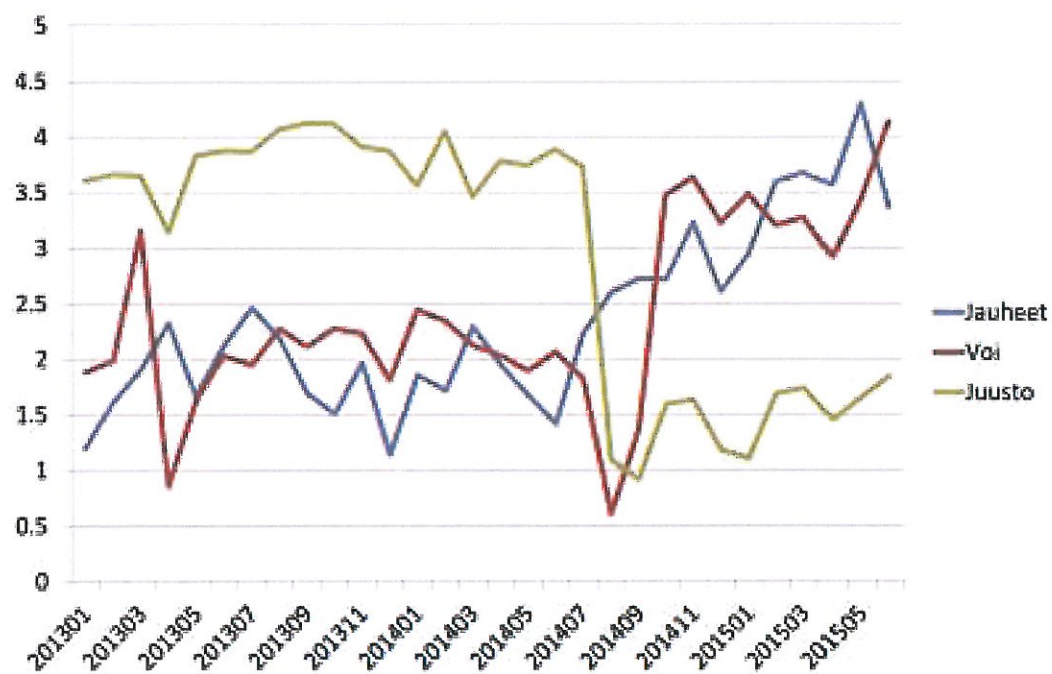
Venäjälle suuntautunut maitovienti korvattu

Maitotuotteiden vienti Venäjälle tyrehtyi yhdessä yössä elokuussa 2014. Tärkeimmät vientituotteet olivat juustot ja voi, jotka kaikki olivat kysyttyjä lisäarvotuotteita. Esimerkiksi Venäjälle viedystä oltermannityyppisestä juustosta Valio sai yli 4 €/kg vielä vuonna 2013.

Korvaavia markkinoita samoille tuotteille on vaikea löytää. Sen takia Valio on joutunut jalostamaan aiemmin Venäjän markkinoille suunnattuihin tuotteisiin käytetyn raakamaidon pääosin maitojauheiksi ja teollisuusvoiksi. Näitä tuotteita voidaan varastoida ja niille on löytynyt maailmalta markkinoita. Maitojauheen vienti jakautuu suhteellisen tasan EU:n, Kauko-Idän ja Lähi-Idän kesken. Voista sen sijaan lähes neljä viidesosaa menee EU:n sisämarkkinoille, suurin osa Ranskaan.

Hintataso on tosin tällä hetkellä varsin matala. Maailmanmarkkinahinta esimerkiksi rasvattomalla maitojauheella ei tällä hetkellä juuri poikkea interventio hinnasta 169 €/tn, ja Valio on myynytkin sitä myös interventioon. Voin maailmanmarkkinahinta on tällä hetkellä alle 300 €/tn.

Niiden tuotteiden viennistä, jotka ovat korvanneet viennin Venäjälle, saadaan tällä hetkellä vain runsaat 120 milj. €. Tämä on noin puolet siitä, mitä vastaava raakamaidon määrä Venäjälle vietynä olisi tuottanut. Tuottajahintojen laskua on lisännyt se, että maailmanmarkkinahintojen lasku on kohdistunut myös muualle vietyihin tuotteisiin ja se, että myös kotimarkkinoiden hintataso on laskenut.

Kuvio. Maitotuotteiden vienti (milj.kg) kuukausittain Suomesta (Lähde: Tulli)

Maa- ja elintarviketalous – TEEMA 3

6.10.2015

Ruuan hinnan lasku on täyttä totta

Ruuan hinta on laskenut tänä vuonna Suomessa. Asia on erityisen merkittävä sen takia, että muutenkin harvinaisen tapauksen taustalla ovat markkinalähtöiset syyt: elintarvikeketjun kustannusten lasku, kiristynyt kilpailu ja kysynnän hidastuminen. Lähihistoriassa hintatason laskut ovat olleet seurausta veromuutoksista (2010) tai Suomen EU-jäsenyydestä (1995). Ruuan hintojen lasku alkoi jo viime vuoden puolella, mutta kiihtyi tammikuun lopulla. S-ryhmän halpuuttamiskampanjan seurauksena elintarvikkeiden hintojen lasku kiihtyi tammikuun 2,2 prosentista helmikuun 3,3 prosenttiin. Elokuussa ruuan hintataso oli 2,6 prosenttia vuoden takaista matalammalla. Ruuan hintojen lasku on siis jatkunut koko alkuvuoden. Laskuvauhdin hidastuminen johtuu ensi sijassa kausivaihtelun piirissä olevien tuotteiden (vihannekset, hedelmät) viime vuotta korkeammista hinnoista. Kuluttajahintaindeksi paljastaa, että keskeisten elintarvikkeiden hinnat olivat elokuussa selvästi helmikuun hintoja matalammalla. Poikkeuksen muodostavat kananmunat, joiden hintataso oli tammikuussa 16 prosenttia vuoden takaista matalampi, mutta elokuussa hinnat olivat lähes viime vuoden tasolla. Merkittävä osa tuotteista on noudattanut keskimääräistä hintakehitystä.

Valittujen elintarvikkeiden hintojen vuosimuutos (%) (Lähde: Tilastokeskus)

Tuoteryhmä	Vuosimuutos		
	tammi 14/15	helmi 14/15	elo 14/15
Meijerivoi	-17,1	-20,6	-15,3
Sianliha	-5,7	-6,9	-8,8
Kypsytetyt juustot	-0,7	-5,1	-6,4
Jogurtti	0,2	-0,9	-4,2
Kananmunat	-16,0	-7,1	-0,3
Riista	6,9	6,1	8,3
Pakastetut hedelmät ja marjat	4,8	3,9	4,6

